కథానిక:

సత్యాగ్రహం

శ్రీ పంతుల శ్రీరామశాస్త్రి

కావాలన్న నాడు స్నేహితులు దొరకడం ఎంత కష్టమో, అక్కరలేనినాడువాళ్లను ఒదిలించుకోవడమూ అంతకష్టమే. మధ్యాహ్నం ఆఫీసులో ఉండగా తన ఆప్తమిత్రుడు రామ్మూర్తి దగ్గరనుండి వచ్చిన ఉత్తరం చదివినప్పటినుండీ, కామేశ్వరరావుమనసు మనసులో లేదు. ఎలాగయితేనేం రెండురోజులక్రితమే నిశ్చయమయిన సినీమాప్రోగ్రాముసు కడుపునొప్పి మిషతో తప్పించుకొని, రాత్రిఎనిమిదిగంటలకి తనగదిలో లోపలగడియ వేసుకొని, ఇకను తెల్లవారేవరకూ ఏవిధంగా ఆలోచించినా బాధ లేదని ధైర్యం చెప్పుకొని, మధ్యాహ్నంనుండి జేబులోంచి లోపలికి గుచ్చుకుంటూ ఉన్న ఉత్తరాన్ని తీసి మరొకమారు చదువుకున్నాడు కామేశ్వరరావు.

కామేశ్వరరావు కేవలం గుమాస్తా మాత్రుడే కాడు. బి. యే. పాసయేడుకూడాను. పాసయిన మర్నాడే స్వశక్తిని ఆధారం చేసుకొని, గవర్నమెంటులో కలక్టరేటులో ఉద్యోగం సంపాదించ గలిగాడు. పైగా మామూలు లైఫిస్టుపాటి చాకచక్యం సంపాదించి అంతతో తృప్తిపడక ఇటీవల పార్టుహేండుకూడా కృషి చేస్తున్నాడు. ఈసరికి పరీక్షకి పనికివచ్చేపాటు స్థితికి వచ్చి ఉండునుగాని, తనకి కొంచెం ఆఫీసులో పని ఎక్కువగా ఉండడమూ, కొన్నికొన్ని ముఖ్యమయిన ఉత్తరాలు వ్రాస్తూ ఉండడంవలన అట్టే తీరికలేక పోవడమూ—వీటి వల్లగాని, లేకపోతేనా......

అయితే తాను వ్రాస్తున్న ఉత్తరాలు వందలకి వందలూ ఉండకపోవచ్చును. కాని, అవి తనకు తీరుబాటు అనేదిలేకుండా చేస్తున్నాయనడంలో ఎటువంటి అతిశయోక్తి లేదు. వారానికి ఒకటో, పదిరోజులకి ఒకటో, ఒకొక్కప్పుడు పదిహేనురోజులకి ఒకటిచొప్పున తాను ఉత్తరాలు వ్రాస్తున్నాడు—అదీ ఈ ఆరు నెలలే అయ్యింది. అన్నీకలిపి ఒకడజను కంటె ఎక్కువుండవు. అయితే వాటిని, సంఖ్యనిబట్టి బరువునిబట్టీ లెక్కిస్తే ఎలాగ? వాటిలో ఒకొక్క దాని గురించి తాను ఎంతగా ఆలోచించాడు కాడు. ఒకొక్కప్పుడు ఒకే ఉత్తరాన్ని ఎన్నోమార్లు సాఫ్ వ్రాసేవాడుకదా! పైగా వాటిలో తన ఇంటరుమీడియట్ బియే చదివే రోజుల *Modern Poetry* లోవీ, షేక్స్పియరు నాటకంలోవీ ఎన్నెన్ని ఉదాహరణలు నింపేవాడుకాడు. ఇక ఉత్తరం రాసిన దగ్గరనుండి దానికి జవాబు వచ్చేదాకా తోచకపోవడంలో ఏమీ విశేషం లేదు కదా.

అయితే సుమారు నెలరోజులనుండి తాను ఉత్తరాలురాయడమేగాని, అటునించి ప్రత్యుత్తరాలు లేకపోవడంతో, మరీ ఉండబట్టక ఆప్తమిత్రుడు రామ్మూర్తికి రాసేడు. ఏ భోగట్టా కనుక్కొని వెంటనే రాయమని. తన ఉత్తరం అందిన మర్నాడే రామ్మూర్తి రాసేడు. దాంతో మరేమిటి, కుండెడుపాలలోమజ్జిగబొట్టు పడ్డట్టయింది—ఊహు, అతనికి తృప్తిగలుగలేదు, విరిగిపోయిన పెరుగు కొంత అనుభవయోగ్యంగా ఉంటుంది. తన పరిస్థితి, సీసాడు తేనెలో చెమ్చాడు విషం కలిపి నట్లయిందనుకొని, ఆత్మాగ్రహంతో దబ్దబ్మని చప్పుడు చేస్తూ గదిలో అటూ ఇటూ పచారుచేయసాగాడు. అతని కాళ్లు చప్పుడు చేస్తున్న సంగతిని అతని మనస్సు ఏవిధానకనిపెట్టిందో ఊహించడం కష్టమే. ఏమయినా అంతవేగంలో గుర్తించడం అన్నది మంచిపనే అయింది. లేకుంటే అతని మనసుకి మాత్రం తెలీదా ఏమిటి, ఇంటి ముసలమ్మ, 'ఏమిటి నాయనా కిందవాళ్ల నిద్రమాట దేవు డెఱుగును, ఇవాళీ మేడ కూలదోసెయ్యాలని ఉందా ఏమిటి?' అంటూ ఎత్తుకొని, అంతకు పది సంవత్సరాలక్రితంనుండి ఆ గదిలో ఉన్న వాళ్ల చరిత్ర అంతా ఏకరువు పెట్టడమూ—మధ్యను దగ్గువచ్చి ఆగిపోవాలి తప్ప ఆవిడధోరణి ఆపడంగాని, మరల్చడంగాని బ్రహ్మతరమా! ఇవాళ ఇంకా అదృష్టం బాగుంది. లేకుంటే ఈ దరిద్రానికి తోడు మరొక గోలకూడా వచ్చిపడును—అనుకొంటూ నెమ్మదిగా కిటికీదగ్గరకి వెళ్లి నిలబడ్డాడు కామేశ్వరరావు.

ఆకాశంమీద పెద్దపెద్ద మేఘాలు లేవు, అక్కడక్కడ ఒకటీ రెండూ చుక్కలుకూడా కనిపిస్తున్నాయి. కాని నడి ఆకాశపు చినుకులు, వాటికి లెక్కేమిటి, అలా పడుతూనే ఉంటాయి. తన కిదంతా ఎందుకు, తన ఆలోచన ముఖ్యం అనుకొని కామేశ్వరరావు బాగా ఒక క్రమాన్ననుసరించి ఆలోచించాలనుకొంటూ ఉండగా జలజల మని పెద్దజల్లు వచ్చింది. ఇలా వేగవ చప్పుడుతో జల్లు పడుతూ ఉంటే, తన ఆలోచన ఏమి సాగుతుందని, కిటికీ తలుపులు చేరవేసి, వెళ్లి కుర్చీలో కూర్చొని తన సత్యాగ్రహము సబబయినదా కాదా అన్న మీమాంసలో పడ్డాడు కామేశ్వరరావు.

రామ్మూర్తి ఉత్తరంలో అనుమానానికి ఏమీ సావకాశం లేదు. "వాళ్లు వేరె ప్రయత్నంలో ఉన్నట్టున్నారు. పెళ్లియత్నాలేమో జరుగుతూ దేవున్నాయి. కాని నీకు తెలియకపోవడాన్ని బట్టి చూస్తే నేను విన్నమాటలు నిజమే అనుకోవలసివస్తున్నది. మా ఆవిడతో సంభాషణలోకూడా, ఎవరో యమ్. ఏ. చదువుతున్న కుఱ్ఱవాణ్ణిగురించి చాలా ప్రశంస జరగడమూ, చివరికి ఆకుఱ్ఱవాడికే తమ కాంతాన్ని ఇచ్చే అభిప్రాయంతో ఉన్నట్లుగా చెప్పడమూ జరిగింది. ఇట్టి పరిస్థితిలో నేను స్వయంగా వెంకట్రామయ్యగారితో మాట్లాడడంవల్ల, ఎక్కువ ప్రయోజనం ఉంటుం దనిపించదు—కాక నీవు అంతగా కావాలంటే ఆయనతో ముఖసంగా మాట్లాడుతాను—కాని, ఫలితం ఉండదు. ఈవిషయంలో నువ్వు ఆశ పెట్టుకోకపోవడమే మంచిదనిపిస్తున్నది. మరి ఒకటి రెండు మంచి సంబంధాలు వచ్చే టట్లున్నాయి. అందు చేత నువ్వేమీ కించపడనక్కరలేదు—నేను మళ్లీ నీకు రాస్తాను—" ఈ ధోరణిలో ఉంది రామ్మూర్తిలేఖ. తానేమిటో మహా ఆతృతపడిపోతున్నట్లుగా రామ్మూర్తికూడా అనుకొంటున్నాడు—నిజానికి వాళ్లే ఆతృతపడవలసింది. తాను మంచివాడుగనుక ఇన్నాళ్లు ఆగి ఉన్నాడు—లేకపోతే ఈసరికి ఇంకొక సంబంధం నిశ్చయం చేసుకొని ఉండడూ? ఈమనుష్యను ఎంతమంది పిల్లలతండ్రులు తన దగ్గరకు వచ్చేరుకారు.

రాకేం, వస్తారు, తన కేం తక్కువ—బి. యే. పాసయేడు సగౌరవంగా ఉద్యోగం చేసుకొంటున్నాడు. అంతే కాదు, రేప్పొద్దున్న ఏ గెజెటెడ్ ఆఫీసరో అవడంకూడా అంత ఊహించడానికి వీల్లేని విషయం కాదు పైగా తన కేం. రూపానికి లోటా? మర్యాదకు లోటా? ప్రవర్తనలో హెచ్చు తగ్గులున్నాయా? ఇటువంటి తాను డెబ్భయిరూపాయిల స్కూలుమాష్టరి జీతంతో (అంటె పైని దమ్మిడీకూడా రాని రాబడితో) పెద్ద కుటుంబభారాన్ని ఈదుకొని వస్తున్న వెంకట్రామయ్యగారి అమ్మాయిని చేసుకొందు ఇష్టపడడంలో తన ఔదార్యం కొంత లేకపోలేదు—కావాలంటే తనకు ఆ మాత్రం ఈమాత్రం ఒక వెయ్యిరూపాయిల కట్నంకూడా లభించగలదు. అటువంటివన్నీ ఒదులుకొని తాను కాంతాన్ని పెళ్ళిచేసుకోబోవడము విశేషం కాదూ? తానయితే స్నేహితులవద్ద కట్నం పుచ్చుకోనని భీష్మించిన మాట వాస్తవమే, కాని, నిజంగా తనకి. అటువంటి ఉద్దేశమే ఉంటే ఈ మాట ఏమాత్రం అడ్డుతుంది; అంతగా కావాలంటే, రూపాయిల రూపంగానే ఎందుకు, వేరే విధంగా రాబట్టవచ్చును. నిజానికి తనలో సంస్కారవాంఛన, ఔదార్యమూ లేకపోలేదు. ఎవడో శాస్త్రిలాటి అపనమ్మకస్థుడు వాళ్లమ్మాయిని చూసిన దగ్గరనుండీ, వీడికి ఎలాగయినా పెళ్లయితే చాలు ననిపించిందిరా, అందుకే అన్నిటికీ ఒప్పుకొన్నాడుగాని, లేకపోతే వీ డేమిటి, కట్నం ఒదులుకోవడం ఏమిటి? అనవచ్చును. అంతమాత్రంలో తనకు మునిగిపోయిం దేమిటి? తన అంతరాత్మ తనకి తెలుసును, అది నిబ్బరపడగలదు. అయితే సామాన్యంగా ఉన్న చిక్కేమిటంటే, ఈ బాహ్యతాత్కాలిక దృష్టితో ఎలా ప్రబోధిస్తే అందుకు అనువుగానే అంతరాత్మకూడా తాళంవేస్తుంది. పాపం కామేశ్వరరావుకూడా జనసామాన్యంలో ఒకడే కదా!

కాంతం (వెంకట్రామయ్యగారి అమ్మాయి) చక్కటిదే, మంచిదే, తెలివయినదే. ఆమెను పెళ్లి చేసుకోవడంలో ఎటువంటి తెలివితక్కువా లేదు. శాస్త్రి చెప్పినట్టు ఏ ఇతర పరిస్థితులనూ వ్యవహారాలనూ కూడా ఆలోచించకుండా కేవలం ఆ అమ్మాయి సాహచర్యంకోసమే ఎంత త్యాగం చేసినా చేయవచ్చును. ఇంతకీ పెళ్లి చేసుకోవడంలో సంపాదనేగాని, త్యాగం ఏమీ లేదుకదా! అంతా బాగానే జరిగిఉండును.

కాని ఇటీవల సరోజినిని తెలిసిన దగ్గరనుండీ అతని మనస్సు డోలాయమానంగా ఉంది. ఎన్నోమార్లు 'కొన్ని కారణాలవలన నా మనస్సు మార్చుకొనవలసి వచ్చినది; మీ సంబంధము చేసుకోలేనని వ్రాయడమునకు విచారిస్తున్నాను' అని వెంకట్రామయ్యగారికి ఉత్తరం రాయాలని కూడా అనిపించింది సరోజినికి లెక్కలు చెప్తున్నప్పుడు, ఊరికినే చెల్లెలుకి లెక్కలు చెప్తున్నాడనే కాదు, వాళ్లక్కయ్యకికూడా తనమీద మంచి అభిప్రాయమే ఉంది. ఆవిడ సాభిప్రాయంగా రెండుమూడుమార్లు తన పెళ్లి సంబంధంగురించి కాబోయే అత్తవారి స్థితిగతులనుగూర్చి అడిగిందికూడాను. నిజానికి తానే తెలివితక్కువవాడు, అటువంటి సావకాశాలను వదులుకొన్నాడు. అయితే ఇప్పుడు మాత్రం మించిపోయిం దేమిటి, సరోజినికి పెళ్లిసంబంధం ఏదీ నిశ్చయం కాలేదు.

ఇటువంటి సావకాశాలు ఉండికూడా తాను తనమాటకి కట్టుబడిఉండగా వెంకట్రామయ్యగారు చాపకింది నీరులాగ వేరె ప్రయత్నాలు చెయ్యడం ఎంత దురన్యాయం? ముందుగానే ముహూర్తం ఎప్పుడు నిశ్చయించిందీ తెలియజెయ్యకపోతే తాను తరవాత శలవుకి చికాకు పడవలసి వస్తుందని తాను రాసిన ఉత్తరానికి జవాబు లేకపోవడంతో ఏమిటో, ఏమిటో అనుకొన్నాడుగాని, ఇంతలాటిమోసం జరుగుతుం దని ఊహించనయినా లేదే. కానీ ఇందుమూలంగా నష్టపడిం దెవళ్ళు? వాళ్లకే ముందుముందు తెలిసివస్తుంది. కాంతం ఎంత మంచిది, చక్కటి దీ. అయినా సరోజనితో సాటా? ఆ తెలివి తేటలు, ఆచలాకీతనమూ! అబ్బో అ వెక్కడ! వాళ్లక్కయ్య లేడీడాక్టరుగా ఉంది. ఈమె కూడా ఏమీ తక్కువది కాదు. ఎలాగో ఇంటర్మీడియేటు పరీక్షపోయింది కాని. అంతా బాగానే ఉంది. ఇది తనకు అనుకోకుండా వచ్చిన అదృష్టవశమే అని ఆగ్రహావేశంలో కామేశ్వరరావు తృప్తిపడడానికి ప్రయత్నించాడు.

సరే, ఇక తన ప్రయత్నాలలో తానుంటాడు; కాని, ఇప్పుడు ఏమిటి చెయ్యడం? తనఆగ్రహాన్ని ఏ విధంగా వెలార్చడం?—ఏముంది—మాంచి ఘాటుగా ఉత్తరంరాయాలి. అంతే. అయితే అలాగని వెఱ్ఱికోపం ఎత్తినట్టుగా రాయకూడదు. మంచి గమ్మత్తయిన మాటలతో వెటకారంగా రాయాలి. ఇప్పుడు తెలియదు వాళ్లకి తనని పోగొట్టుకొనడంలోని నష్టం. ముందు ముందు తెలిసివస్తుంది. అనుకుంటూ ఉత్తరం రాయడానికి ఉపక్రమించేడు. కాని, అప్పట్లో ఎన్నిమార్లు రాసినా తృప్తికరంగా తోచలేదు. రేపు ఆఫీలోనుపని చాలా తక్కువగా ఉందికదా? అక్కడే రాసి వెంటనే పోస్టుచేయించవచ్చును. ఇప్పుడు రాసినా రేపటి పోస్టులో నే కదా వెళ్తుంది. అని సమాధానపడి అప్పటిమట్టుకు పడుకొన్నాడు.

అన్నిరకాల ఉద్రేకాలలోకీ అతి త్వరలో వచ్చేదీ, అంతకంటే త్వరగా చల్లారిపోయేదీ ఆగ్రహమే. పాపం కామేశ్వరరావుకి నిన్న రాత్రి ఉన్న ఆగ్రహమూ, నిబ్బరమూ, ఇది తన మేలుకే వచ్చిందన్న సంతోషావేశమూ ఇవాళ ఆఫీసులో లేవు. నిన్నరాత్రి ఆగ్రహావేశంలో కనిపించినంతగా అందుబాటులో సరోజిని కనిపించలేదు. మొత్తంమీద తనకి ఏదో నష్టం కలిగినట్టే ఉంది. వెంటనే ఉత్తరం రాయాలని పించలేదు. అంత ముఖ్యమయినవి కాకపోయినా, ఏవేవో ఆఫీసు కాగితాలు తీసి కొంతసేపు రాశాడు. కొంతసేపు కాస్త తనని తాను మరచిపోవాలని, తక్కిన గుమాస్తాలతో బాతాఖానీ కొట్టేడు. కాని, ఏదో విధిగా తోచి, రెండు గంటలవేళప్పుడు ఉత్తరం రాయడం ఆరంభించేడు. మొదట తీసిన ఎఱ్ఱరంగుకాగితం నచ్చలేదు. శుభ్రమయిన తెల్లకాగితం తీసి, కుదురుగా అక్షరాలు చెక్కుతూ మొదలు పెట్టాడు. కఠినంగా వెటకారంగా (తనకీ మనస్సులో బాధగా ఉంటేనేం) రాస్తున్నప్పుడు దస్తూరీఅయినా కాస్త కుదురుగా ఉండకపోతే ఎలాగ? ఇంకా నాలుగుపంక్తులయినా రాసేడో లేదో, ఆఫీసు బంట్రోతు ఉత్తరాలు తెచ్చి ఇచ్చేడు. 'అన్నీ ఆఫీసుఉత్తరాలేనా?' అంటూ ఉండగానే తన స్వంతఉత్తరం కనబంది. వెంకట్రామయ్యగారి దస్తూరీయే, సందేహం లేదు.

తన ఆగ్రహం కేవలం నిరర్థకమే మో, రామ్మూర్తి పొరపాటు పడ్డాడేమో, అంత నిశ్చయంగా రాశేడుమరి, ఏమో అతని భార్య సరిగా తెలుకోలేక పోయి ఉండవచ్చును. ఇంతకీ నిన్న రామ్మూర్తి ఉత్తరం అందగానే గాని, రాత్రిగాని, ఇవాళ ఉదయం ఆఫీసులో గానీ, తాను ఉత్తరం రాసి పోస్టుచేయకపోవడం మంచిదే అయింది. అంతా ఇక్కడివరకూ బాగానే ఉంది. బహుశః ముహూర్తం గురించీ, తను సెలవు పెట్టడంగురించీ రాసిఉంటారు. ఎవళ్లో కిట్టనివాళ్లు పుట్టించిన మాటలను బట్టి రామ్మూర్తి వ్రాసి ఉండవచ్చును......ఇలాగ కవరు చించి ఉత్తరం బైటికి తీసి చదివే కొద్దిసేపటిలోనూ అతని మనస్సు అనేకవిధాల మెరిసింది.

కాని, కవరుకదా. అని అందులో అట్టే సంగతులు లేవు. పదే పంక్తులున్నాయి. చదువుతుండగా అతనికి ఒళ్లు మొచ్చెమటలూ పోసింది. నిన్నరాత్రి ఆగ్రహం ఇనుమడించిన ఉద్ధృతితో విజృంభించింది. తాను రాయదలచిన ఉత్తరం ఎందుకు రాసి పోస్టు చెయ్యలేదా అని విరమాలు కొనసాగేడు,

హుఁ—పెద్దబాబు పిలుస్తున్నాడుట. వాడిమొగం వాడి కేం పోయింది; ఎప్పుడూ పిలుస్తూనే ఉంటాడు. కింది గుమాస్తాలంటే రక్తంమాంసం లేనిపైభూమిషన్లకంటె కనాకష్టమనికాబోలు అతగాడి ఉద్దేశం—పైపు మిషనయినా ఒకమారు ఒకే కాగితం పైపు చెయ్యవచ్చును. (కావాలంటేకాపీలుమాత్రమే వస్తాయి) గాని, గుమాస్తా అంటేమాత్రం అలాక్కాదు. ఒకమారే అన్ని కాయితాలూ అన్సరు చేయగలిగి ఉండాలి. అవతల ఆఫీసరు కాస్త ఆర్భాటం చేసే సరికల్లా ఇవతల చిన్నగుమాస్తాల మీద విరుచుకు పడడమే.

అదృష్టవశాత్తూ కొత్తగా ఏదీ బండపని తగిలించలేదు. పాతకాగితంగురించే అడిగాడు. అదీ సరిగా సమయానికి జ్ఞాపకం ఉండడమూ విశేషమే. అమ్మయ్య, మళ్లీ తన సీటులో కూర్చున్నాడు.

(21 వ పేజీ చూడుడు)

నెరసిన వెంట్రుకల ఔషధము

గుగు పూయ నక్కరలేదు. ఆయుర్వేద చికిత్స. తెల్లని రంగును మార్చి శాశ్వతముగా వెంట్రుకలకు నలుపు నిచ్చును. గుణం కానిచో. డబ్బు వాపసు చేయబడును. తెలుపు కొంచమై యుండిన రూ 2-8-0. మధ్యరకమై యుండిన రూ 3-8-0. పూర్తిగా యుండిన రూ 5-0-0.

గమనింపు:- ఇది మెదడుకు కంటికి మంచి పోషణ నిచ్చు ఔషధము.

Shri Chandra Kanta Pharmacy
No. (127) P.O. Rajdhanavar(Hazaribagh)

సత్యాగ్రహం

(11 వ పేజీ తరువాయి)

విక్రమార్కుడి గద్దెమీద కూర్చునేసరికల్లా కర్మదృష్టి పుట్టుకొనివచ్చినట్లుగా, తనకుర్చీలో కూర్చునేసరికల్లా కామేశ్వర రావుకి ఎప్పటి సత్యాగ్రహం అంతా ముంచుకొనివచ్చింది.

న్యాయంగా తాను ఆగ్రహం ప్రదర్శించవల సిన పరిస్థితిలో ఆ సావకాశాన్ని వెంకట్రామయ్యగారు వినియోగించుకోవడమా అని అతని ఆక్రోశం. సరే, తన సంబంధంకంటె గొప్పది వచ్చినప్పుడు మాట తిరగడానికి మొగమాటంలేక పోతే చేసుకోనీ; తన కేం అంతమాత్రంలో పెద్ద నష్టం లేదు. కాని ఈ రకపు నీలాపనిందలు వేస్తాడా? తన ప్రవర్తన బాగు లేదట—ఏమిటి చూసి అనగలిగేడో ఆ మాట. అందువల్ల నే వేరే సంబంధం వెతుక్కోవలసివచ్చిందట. ఛీ! ఇంత కంటె దురన్యాయం ఏముంటుంది? నిన్న రాత్రి ఉత్తరం అందిన తరువాత, తాను అంతటి కోపంలో సయితం అటువంటి ప్రవాదపు మాటలు తన ఉత్తరంలో (పోస్టుచెయ్యక పోతే నేం) రాయదలచుకోలేదే. కావాలంటే ఇటువంటివి తాను మాత్రం సృష్టించలేడా? సృష్టించడం ఏమి కర్మం కాంతం తనకు లోగడ రాసిన ఉత్తరాలు ఆ కాబోయే పెళ్లికొడుక్కి చూపించి, పెళ్లిఅనేది కేవలం ఒక లాంఛనంగా మాత్రమే జరగవలసి నంతవరకూ తమ స్నేహం వెళ్లిందంటే—ఏ మర్యాదస్థుడు పెళ్లిచేసుకుంటాడు. తనమీద వాళ్లు అనవసరంగా నీలాపనిందలు మోపినప్పుడు, తామమాత్రం అటువంటిపని ఏల చెయ్యకూడదూ? ఛా! చేయగలిగితే మాత్రం, అది తన గొప్పదనానికి లోపం కాదూ? పైగా అసమగ్ర దైవడో ఈ సంబంధం తప్పిపోయిందన్న దుఃఖంతో తా నిలా చేస్తున్నట్లుగా భ్రమపడినా పడవచ్చును. మరెందుకు అడుసు తొక్కడం, కాలు కడగడ మున్నూ? ఇంతకీ తాను సాధించగలిగితే వెంకట్రామయ్యగారిమీద పగ సాధించాలిగాని, కాంతానికి మాత్రం అన్యాయం చెయ్యకూడదు పాపం. ఆ తివమ్మాయికేం తెలుసును—తల్లీ తండ్రీ ఎంత చెప్తే అంత

అయితే, యిప్పుడు తను ఉత్తరం రాయడమా, మానడమా? అదీ సందేహం! తనకీ ఉత్తరం అందే లోపునే పోస్టుచేసి ఉంటే ఎంత బాగుం డును? మరి గతజలసేతుబంధనం లాభం లేదు. చిట్టచివరకి అతని మనస్సు ఒక ధర్మసూక్ష్మాన్ని ఆలోచించింది. ఉత్తరం తనకు సాయంత్రం, అంటే మూడుగంటల వేళప్పుడు కదా అందింది. ఇప్పటివరకూ తన కిది వస్తుందని తెలియదుకదా. తన ఉత్తరం ఉదయమో, నిన్ననో పోస్టు చేసిఉంటే—అలాగే ఇప్పుడు చెయ్య వచ్చును. నిన్నటి తారీఖే వేస్తాను. ఇంతలో మించిపోయిం దేమిటీ—అని నిబ్బరపడి, ఉత్తరం రాసి సొంతంచేశాడు. కాని, తీరా పూర్తి అయినతరువాత కవరులో పెడుతూఉండగా మనస్సు మారిపోయింది. వెంకట్రామయ్యగారి ఉత్తరమూ తన ఉత్తరమూ కలిపి, వీలయినంత చిన్న చిన్న ముక్కలుగా చించి చిత్తుకాగితాల బుట్టలో పారేశాడు సత్యాగ్రహి కామేశ్వర రావు.

అక్కడితో ఈ పాతసంగతులన్నీ మరిచి పోవాలనీ, సరోజినీ, వాళ్ళ అక్కయ్య అభిమానాన్ని సర్వశాక్తి వంచనలేకుండా సంపాదించాలనీ నిశ్చయానికి వచ్చేడు కామేశ్వర రావు.

కాని, తగిలిన కాలికే దెబ్బతిగులుతుం దన్నట్లు గోరుచుట్టుమీద రోకటిపోటన్నట్లు, తా నొకటి తలుస్తే దైవ మొకటి తలుస్తుం దన్నట్లు పాపం, ఆ సాయంత్రం ఇంకొక వార్త వినవలసి వచ్చింది.

తా నీ రెండురోజులాయి పేపరు చూడడమే లేదు. సరోజినికి లెక్కలలో క్లాసువచ్చిందట—'నిజంగా మీమేలు మరిచిపోలేము. ఆ రెండు నెల్లూ చెప్పినందుకు మీకు నూర్రూపాయిలు ట్యూషను ఫీజు ఇచ్చినా ఇవ్వవచ్చు'నంది వాళ్ళ క్కయ్య. అంతవరకూ సవ్యంగానే ఉంది..'ఏమయినా, అది మరి తిన్నగా చదివేటట్లులేదు. అందుచేత పెళ్ళిచెయ్యా లనుకున్నాను. సరిఅయిన సంబంధం కూడా కుదిరింది. వచ్చే నెలలో పెళ్లి. మీ పెళ్లికూడా అప్పుడే కాబోలు—కాని, ముహూర్త భేదం ఉంటే మాత్రం తప్పకమీరు రావాలి సుమండి!" అంది ఆవిడ. అప్పట్లో కూలిపోకుండా, "అలాగే తప్పకుండా వస్తానండీ, ఇంకా నా పెళ్లి ముహూర్తము సరిగా నిశ్చయం కాలేదు" అని ఎలాగ అనగలిగేడో అతనికే తెలియదు.

ఆ తరువాత ఇరవై రోజులూ మనస్సు సరిగా పనిచెయ్యక పోయినా, నిత్యకృత్యంలో ఎటువంటి లోటుపాట్లూ లేకుండా అతను నిర్వహించుకొని రావడం విశేషమే! మరీమరీ పెళ్లిళ్ల ముహూర్తాలు దగ్గరకి వస్తున్నకొద్దీ, అతనికి తన మీద తనకే నమ్మకం లేకుండా పోతున్నది సన్నాయివాద్యాల నొక్కులూ, బాండుమేళాల పటాటోపమూ వింటున్నకొద్దీ అతనికి ఇంత ప్రపంచంలోనూ తా నెక్కడో ఒంటరిగా నున్నమని పనిపించసాగింది. ఆముహ్యనల్లా అందరు పెళ్లికుమార్తెల తండ్రులు వచ్చేవారు. ఇప్పుడొక్కడూ రాడేం? తానెవ్వరికీ అక్కరలేని ఎందుకూ కొరగానివాడయిపోయాడా?. నిరుత్సాహానికి వేరే దోహదం అక్కరలేదు. తనను తానే ఉపయోగించుకొని అభివృద్ధిపొందగలదు.

ఉదయం ఇంకా మంచంమీదనే కూర్చుని, రాత్రల్లా కంటిమీద కునుకు లేదు, ఆఫీసుకి వెళ్లి పని చెయ్యడం కష్టం, ఉన్న ఒక్కరోజూ కాజువల్ లీవు పెట్టెయ్యాలనుకొంటూ ఉండగా వచ్చి పడ్డాడు వెంకట్రామయ్యగారు. అప్పుడే రైలు దిగి వచ్చినట్టుంది, చేతిలో సంచీ, వాలకమూ చూస్తే.

ఆయన కిస్తూనే, తాను 'కూర్చోండి' అంటూ చూపించిన కుర్చీలో కూర్చోకుండా, తిన్నగా తన మంచందగ్గరకు వచ్చి నిలబడే, తనను మాట్లాడ్డానికి సావకాశం లేకుండా, అదివరకే అనదలుచుకొన్న మాటలన్నీ వల్లెవేసుకొని వచ్చినట్లుగా ఒక అరగంటసేపు, 'ఇవి చేతులు కావు; కాళ్లు' అన్న ధోరణిని మాట్లాడేడు. సారాంశం ఏమిటి అంటే తనకూ, అమ్మాయి కాంతానికి ఎంత మాత్రం ఇష్టం లేకపోయినప్పటికీ, అప్పట్లో ఆడవాళ్ల నిర్బంధంవల్ల అవిధంగా రాయవలసి వచ్చిందనీ, ఇప్పటికి అమ్మాయిపట్టుదల వల్లనయితే నేమి, తన బోధపరిచే శక్తివల్లనయితే నేమి ఇంట్లో అందరినీ ఒప్పించగలిగేడు. అంతే కాదు, అట్టే వ్యవధి లేదు; మర్నాడు ఉదయమే సుముహూర్తం!

నిజంగా కామేశ్వర్రావు తన ఆగ్రహాన్ని, ఆధిక్యాన్ని ఎన్నో విధాల వెలిబుచ్చడానికి తగిన గొప్పసావకాశం ఇదే. 'అవతలి పార్టీవాళ్లు తిరిగిపోయేరు కాబోలు పాపం' అనిగాని, 'నెలరోజుల క్రిందట బాగులేని నాప్రవర్తన ఇప్పుడెలా పనికి నస్తు—ందనిగాని, ఇంతెందుకూ—మీవంటి—అనవసరంగా అపవాదులు వేసేవారి—సంబంధం నా కెంతమాత్రం అక్కరలేదనిగాని, ఖండితంగా (ఎలాగూఅ తనుబ్రతిమాల్తాడుగనక) చెప్పడానికి కావలసినంత వీలుంది. కాని, ఒక్క మాటయినా ఘాటుగా అన్నాడా? ఊహుఁ. ఏమీ,అన లేదు. అతి అమాయికంగా లొంగిపోయేడు. ఇద్దరూ కలిసే వెళ్లేరు సెలవుప్రయత్నానికి. మరి వ్యవధి లేదుకదా! వెంకట్రామయ్యగారే సెలవు సంపాదించే డనాలి. సరే, మ రేముంది, పెళ్ళి సలక్షణంగానే జరిగిపోయింది. దంపతులు కూడా అన్యోన్యంగానే ఉంటున్నారు.. కాని, ఇప్పటికీ, భార్యాభర్తలకి పరస్పరల సత్యాగ్రహం వచ్చిన సందర్భాలలో—

'నా ప్రవర్తన మంచిది కాదనీ, ఉద్యోగం తప్ప ఏ ఇతర ఆస్తీ లే దనీ ముందే తెలుసును కదా; నాకోసం వెతుక్కుంటూ ఎందుకు రావాలీ?' అని అతనూ;

'మీకు అంత అందమయినవాళ్ళూ, డబ్బు తెచ్చేవాళ్లూ వచ్చి పడుతూఉంటే హాయిగా చేసుకోక నన్నప్పుడు చేసుకోడం ఎందుకు? ఇప్పుడు వగవడం ఎందుకూ?' అని ఆమే;

అనుకొంటూ ఉండడం పరిపాటి అయి పోయింది.

యౌవన కౌమార వార్ధక్యాలలో ఉన్న ఏవ్యక్తీ దీని అమోమయ కలుష శృంఖలాల్లో నుంచి బయటపడలేకపోతున్నాడు. బ్రహ్మచర్య, గార్హస్థ్య, వానప్రస్థ సన్యాసాశ్రమవాసులైనా స్తుతిపానవ్యసనానికి లొంగిపోతున్నారు. కొలది ప్రయోగ వైవిధ్యాలూ, స్వీకరణా విధానాలు మారితే మారవచ్చు. ఇంతకూ ఈ దోషం దేవతల్లోనే ఉంది. స్తోత్రరత్నాకరాలను పరిశీలిస్తే ముక్కోటి దేవతల్లో ఈ వ్యసనాభిభూతుడు కాని వాడు ఒక్కడూ కనిపించడు. మానవులమైన మనమే నయం అని మనకు అనిపించవచ్చు కూడాను. అందువల్ల స్తుతిపానాన్ని ఏ మద్యపానవ్యసనానికో తుల్యమైనదానినిగా భావించవచ్చు. దానిని నిర్మూలించటానికి ముందు స్తుతిపాతకులను గమనించి వారి భోగట్టా తెలుసుకోను ఒక ప్రత్యేక ప్రభుత్వశాఖను ఎంత ఆర్థికవ్యయమైనా లెక్కపెట్టక ప్రజాక్షేమంకోసం ఏర్పాటు చేయించవలసి ఉంటుంది. తరువాత వారిని దేశద్రోహులుగా ప్రకటించి, అప్పటికీ వారిచర్యలుమానుకోకపోతే దేశం నలుమూలలా మహాసభలు పెట్టి ఘాటైన తీర్మానాలు పంపి ప్రభుత్వాన్నీ ప్రజలనూ జాగరూకత వహించవలసినదని హెచ్చరించవలసి ఉంటుంది. అయితే ఇటువంటి కార్యక్రమానికి పూనుకొని ప్రజలనూ, ప్రభుత్వాన్నీ ఒత్తిడిచేయటం అట్టే క్షేమకరమైన పని కాదనీ, దానివలన మన సమైక్యతకు ఎంతో భంగం వాటిల్లుతూందనీ, ప్రజాప్రభుత్వాన్ని ఎక్కువ చిక్కుల్లో పడవేసినవాళ్లము ఔతామనీ నా మనవి.

విజ్ఞానవార్తలు

గొర్రె చెట్లు

దక్షిణ అమెరికాలో కొలంబియా దేశములో శంతమార్తా అను కొండలలో కొన్ని మొక్కలున్నవట. వీటికి పొడుగాటి, తెల్లని ఉన్ని వంటి ఆకు లపరిమితముగా నుండుట చేత కొంత దూరమునుండి చూచువారికి కొండవాలులో పచ్చిక మేయు గొర్రెలవలె కనపడునట.'రాము'

భారతదేశంలో జీవనప్రమాణాలు

(9 వ పేజీ తరువాయి)

లకు మధ్య ఏర్పడిన వివాదాలను విచారించవలసినదని ప్రభుత్వం పారిశ్రామిక న్యాయసభకు ఆదేశించింది—ఫిబ్రవరి 6 వ తేదీన. యజమానులకు పనివాళ్లకు మధ్యనున్న ఒడంబడికలో లేని అంశాలు కొన్ని వివాదగ్రస్తమైన వని, కాబట్టి ఆ అంశాలను విచారించటానికి పారిశ్రామిక కోర్టు కధికారం లేదని కంపెనీవారు కోర్టు కక్కారు. ఆ కోర్టు జడ్జి సుబ్బారావుగారు కంపెనీవారి అభిప్రాయాన్నే అంగీకరించారు. తత్ఫలితంగా ప్రభుత్వం హైకోర్టుకు అప్పీలు చేయగా, హార్విల్, గోవిందమీనన్ జడ్జీలు కంపెనీ అభిప్రాయాన్ని తిరస్కరించి, కార్మికులకు యజమానులకు మధ్య ఎట్టి వివాదం వచ్చినా—ఒడంబడికలో అంశాలకు సంబంధించ పోయినా కూడా—ఆ వివాదానికి సంబంధించిన విషయాలన్నిటినీ విచారించటానికి పారిశ్రామిక న్యాయసభకు అధికార ముందని తీర్పు చెప్పారు. ఈ తీర్పువలన కార్మికుల హక్కులు సుస్థిరమైనవి. యజమానులు కూడా ఎటువంటి వివాదానికైనా కోర్టు తీర్పులమీద ఆధారపడటమే యుక్తము. కాని ఇదంతా తేలటానికి 10 నెలలు పట్టింది తీర్పు అనుకూలంగానే ఉన్నా, అందుకు దాదాపు ఓ సంవత్సరం పట్టింది. ఇందుమూలంగా అసంతృప్తి కార్మికుల్లో వ్యాపిస్తోంది. ఈ ఆలస్యం జరుగకుండా చూస్తే ఉత్పత్తి కూడా అభివృద్ధి కాగలదు.

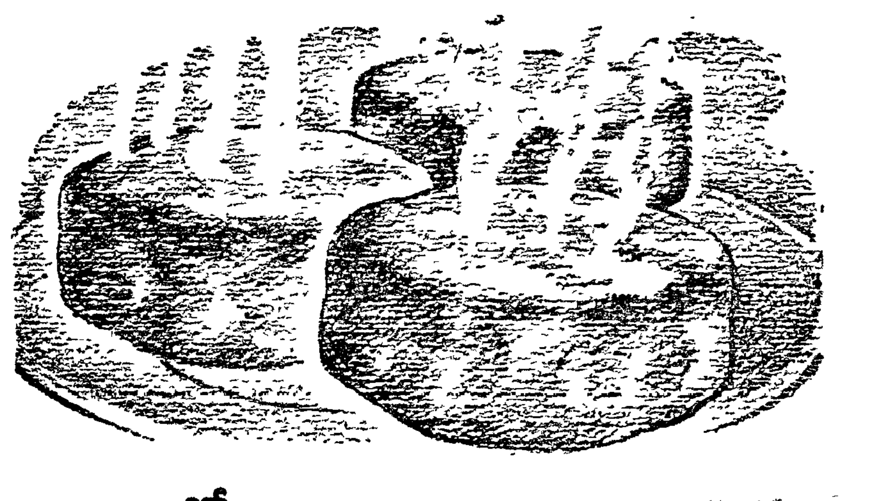

డాల్డాలో వేయించిన బంగాళాదుంపల వడలు తప్పకుండ రుచికరముగానుండును!

బంగాళా దుంపలను శుభ్రపరచి వాటిని తొక్కలతో ఉడుకబెట్టండి. అవి మెత్తగా అయినపుడు తొక్కలను తీసివేసి రుచికొరకు ఉప్పు, మిరియము, కొత్తిమిరి ముక్కలు చేర్చుతూ కొద్ది పాలుతో వాటిని నలగగొట్టండి. తరువాత చదునైన బిళ్లలవలెచేసి వాటిని కోడిగ్రుడ్ల లోని తెల్లటి భాగమందో లేక బియ్యపు పిండి ముద్దయందో ముంచండి. తరువాత రొట్టె పిండిలోనో లేక మైదాపిండిలోనో దొర్లించండి. తరువాత, రెండువైపులు గోధుమ వర్ణమువలె అగునంతవరకు ఆ వడలను ఒక మూకుడులో వేడి డాల్డాతో వేయించండి. వేడిగానున్న వడలను తినండి. నిజంగా మీరు వాటియందు చాల ఇష్టపడుతారు. డాల్డా దానితో వండిన ప్రతి వస్తువుయొక్క రుచిని వృద్ధిచేయును.

"శివ నృత్యము"
అందమైన 6 రంగులలో 1949వ సంవత్సరపు కేలండరు
కొంచెముగానే యున్నవి తపాలా ఖర్చుకు నాలుగు అణాల తపాలా బిళ్లలను పంపుతూ ఇప్పుడే వ్రాయండి
ది డాల్డా అడ్వైసరీ సర్వీస్
పోస్టు బాక్సు నంబరు 353, బొంబాయి 1

HVM 74A-172 TL